

UCHWAŁA Nr VII/40 /11
RADY GMINY W SIECIECHOWIE
z dnia 28 czerwca 2011 roku

w sprawie przyjęcia „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Sieciechów na lata 2011-2014”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 08.03.1990r o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2001r Nr 142, poz. 1591 ze zmianami), w związku z art. 87 ust.1,3,4 i 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003r o ochronie zabytków i o opiece nad zabytkami(Dz.U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami),

Rada Gminy w Sieciechowie uchwala , co następuje;

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji „Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2011-2014”, zaopiniowany pozytywnie przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sieciechów.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego

Przewodniczący
Rady Gminy

Stefan Siek

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SIECIECHÓW

NA LATA 2011 – 2014

W S J T
Gracjan
mgr inż. Kazimierz Pochylski

Sieciechów, grudzień 2010

Opracował: Piotr Najmajer

UZGADNIENIE:

PO 17. 157/DR/11

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Radomiu
26-600 Radom, ul. Żeromskiego 53
tel. 048/363-92-14, fax: 048/363-85-14

Z up. MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTKÓW

Wojciech Pieniążek
mgr inż. Władysław Pieniążek

Opracował: Piotr Najmajer

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
1.1. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	5
1.2. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	5
2. UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE, INSTYTUCJONALNE I PROGRAMOWE FUNKCJONOWANIA OCHRONY ZABYTKÓW W GMINIE SIECIECHÓW	7
2.1. USTAWY REGULUJĄCE PROBLEMATYKĘ OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI	7
2.2. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W SFERZE OCHRONY ZABYTKÓW	12
2.3. PROBLEMATYKA OCHRONY ZABYTKÓW W SYSTEMIE ZADAŃ STRATEGICZNYCH, WYNIKAJĄCYCH Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU	15
2.3.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	15
2.3.2. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW Z PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	20
2.3.3. NAJISTOTNIEJSZE DLA GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW USTALENIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2008-2012	21
2.4. WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PRAWNE I PROGRAMOWE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY SIECIECHÓW	24
2.4.1. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z „PLANU ROZWOJU LOKALNEGO NA LATA 2007-2013” GMINY SIECIECHÓW	24
2.4.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE „STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SIECIECHÓW”	25
3. DZIEDZICTWO KULTUROWE GMINY SIECIECHÓW	28
3.1. RYS HISTORYCZNY	28
3.2. OKRESY ROZWOJU HISTORYCZNEGO I PRZESTRZENNEGO	34
3.3. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY SIECIECHÓW	37
3.3.1. ZABYTKI NIERUCHOME Z TERENU GMINY SIECIECHÓW WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	
3.3.2. WYKAZ CMENTARZY OBJĘTYCH OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ	39
3.3.2. WYKAZ OBIEKTÓW OBJĘTYCH GMINNĄ EWIDENCJĄ ZABYTKÓW	39
3.4.3. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE	39
3.4.5. PERSPEKTYWY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY SIECIECHÓW	40
4. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT	42
5. CELE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO NA LATA 2011-2014 DLA GMINY SIECIECHÓW	44
5.1. PRIORYTETY I CELE STRATEGICZNE	44

5.2. CELE I DZIAŁANIA USTALANE W PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SIECIECHÓW NA LATA 2011-2014 (WRAZ Z TERMINARZEM)	45
5.3. MONITORING REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	48
5.4. INSTRUMENTARIUM GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	48
5.4.1. INSTRUMENTY PRAWNE	48
5.4.2. INSTRUMENTY KOORDYNACJI	48
5.4.3. INSTRUMENTY FINANSOWE	49
5.4.4. INSTRUMENTY SPOŁECZNE	49
5.4.5. INSTRUMENTY KONTROLNE	49

ZAŁĄCZNIKI:

GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW DLA GMINY SIECIECHÓW - WYKAZ OBIEKTÓW

**WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW GMINA
SIECIECHÓW WOJ. MAZOWIECKIE**

1. WSTĘP

Gmina Sieciechów położona jest na lewym brzegu Wisły (województwo mazowieckie, powiat kozienicki), w północnej części historycznej Małopolski (w I Rzeczypospolitej województwo sandomierskie). Do 1998 r. gmina wchodziła w skład województwa radomskiego. Graniczy przez Wisłę z gminami Stężycza, Dęblin i Puławy w województwie lubelskim, od północnego zachodu z gminą Kozienice, od południowego zachodu z gminą Garbatka, a od południa z gminą Gniewoszków w województwie mazowieckim. Powierzchnia gminy to 6 126 ha, zamieszkuje ją ponad 4 200 mieszkańców.

Gmina ma charakter przeważnie rolniczy, jednak warunki naturalne oraz zasoby dziedzictwa kulturowego stwarzają szansę na rozwój turystyki. Puszcza Kozienicka, przepływająca wzdłuż granicy gminy Wisła, jeziora w Sieciechowie i w Mozolicach Dużych, zespół klasztorny w Opactwie, ciekawa tradycja miejska Sieciechowa, bliskość Twierdzy Dęblin (część umocnień znajduje się na terenie gminy) to atrakcje, które można wykorzystać dla przyciągnięcia turystów. Jednocześnie względna bliskość aglomeracji Warszawy (ok. 100 km) oraz Radomia (ok. 53 km), a także miejscowości o ustalonej marce turystycznej takich jak: Kazimierz Dolny (ok. 40 km), Puławy (ok. 27 km), Czarnolas (ok. 20 km), zapewniają – z jednej strony – bliskość potencjalnych turystów, a z drugiej możliwość umieszczenia Sieciechowa na uczęszczanych trasach turystycznych.

Znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych powoduje, że mieszkańcy gminy zmuszeni są do poszukiwania pracy w branżach pozarolniczych. Problem rozwiązuje w pewnej mierze Elektrownia Kozienice w Świerżach Górnych (odległa o ok. 29 km), w której zatrudniona jest część mieszkańców gminy, oraz zakłady pracy w pobliskich miejscowościach (Kozienice – ok. 17 km, Dęblin – ok. 9 km, Puławy). Nie do końca wykorzystany jest jednak potencjał turystyczny gminy. Niewiele jest placówek gastronomicznych i noclegowych. Wykorzystanie walorów turystycznych gminy stworzyłoby szansę rozwoju branż związanych z turystyką.

Poprawa stanu zachowania obiektów zabytkowych położonych na terenie gminy, a także nawiązujący do tradycji sposób rozwoju przestrzennego pozwolą zwiększyć atrakcyjność turystyczną gminy, co może się w niedługim czasie przełożyć na powstawanie nowych gospodarstw agroturystycznych, pensjonatów, ośrodków wypoczynkowych, restauracji czy

barów. Nie należy także zapominać o wpływie ładu przestrzennego na jakość życia samych mieszkańców gminy.

1.1. PODSTAWA PRAWNA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

I. Rozstrzygnięcia ustawowe:

a) Art. 7, ust. 1, pkt. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 roku, Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami), który mówi, że:

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,

b) Art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 163 poz. 1568).

W artykule tym znajdujemy:

Ust. 1: *Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent gminy) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.*

Ust. 3: *Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.*

Ust. 4: *Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.*

Ust. 5: *Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent gminy) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.*

1.2. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny programu opieki nad zabytkami służy poprawie stanu zachowania środowiska kulturowego. Ustala się w nim rozwiązania organizacyjne i finansowe, jak również edukacyjne i wychowawcze, które mają doprowadzić do osiągnięcia tego celu.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 163 poz. 1568): *W krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określa się, w szczególności cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji.*

Ustawa precyzuje cele sporządzania programów opieki nad zabytkami w **art. 87:**

1. *Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent gminy) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.*
2. *Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:*
 - 1) *włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;*
 - 2) *uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;*
 - 3) *zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;*
 - 4) *wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;*
 - 5) *podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;*
 - 6) *określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;*
 - 7) *podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.*

2. UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE, INSTYTUCJONALNE I PROGRAMOWE FUNKCJONOWANIA OCHRONY ZABYTKÓW W GMINIE SIECIECHÓW

2.1. USTAWY REGULUJĄCE PROBLEMATYKĘ OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI

- 1) ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U., Nr 162, poz. 1568),
- 2) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627 i Nr 115 poz. 1229 z późniejszymi zmianami),
- 3) ustawa z dnia 16 października 1991 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 roku, Nr 99, poz. 1079, Nr 100, poz. 1085, Nr 110, poz. 1189 i Nr 145, poz. 1623 z późniejszymi zmianami),
- 4) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2000 roku, Nr 46, poz. 543 z późniejszymi zmianami),
- 5) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717),
- 6) ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane (Dz. U. z 2000 roku, Nr 106, poz. 1126, Nr 109, poz. 1157 i Nr 120, poz. 1268 z późniejszymi zmianami).
- 7) ustawa z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2001 roku, Nr 13, poz. 123, z 2002 roku Nr 41, poz. 364, z 2003 roku Nr 96, poz. 874, Nr 162, poz. 1568, Nr 213, poz. 2081, z 2004 roku, Nr 11, poz. 96, Nr 261, poz. 2598, z 2005 roku, Nr 131, poz. 1091, Nr 132, poz. 1111, Dz.U. z 2005 roku, Nr 131, poz. 1091).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach określone zostały w ustawach:

- 1) ustawie z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach (Dz. U. z 1997 roku, Nr 5, poz. 24 z późniejszymi zmianami),
- 2) ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85 poz. 539 z późniejszymi zmianami).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

- 1) ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2002 roku, Nr 171, poz. 1396 i Nr 241, poz. 2074).

W myśl art. 3 **ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami**, zabytkiem jest: nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z art. 4 niniejszej ustawy:

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 2) *zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;*
- 3) *zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;*
- 4) *udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;*
- 5) *przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;*
- 6) *kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;*
- 7) *uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.*

Natomiast w art. 6 stwierdza się, że:

1. ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące w szczególności:

- a) *krajobrazami kulturowymi,*
- b) *układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,*
- c) *dzielami architektury i budownictwa,*
- d) *dzielami budownictwa obronnego,*
- e) *obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,*
- f) *cmentarzami,*

- g) *parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,*
- h) *miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.*
- 2) *zabytki ruchome będące w szczególności:*
 - a) *dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,*
 - b) *kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,*
 - c) *numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,*
 - d) *wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,*
 - e) *materiałami bibliotecznymi, których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach,*
 - f) *instrumentami muzycznymi,*
 - g) *wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,*
 - h) *przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,*
- 3) *zabytki archeologiczne będące w szczególności:*
 - a) *pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,*
 - b) *cmentarzyskami,*
 - c) *kurhanami*
 - d) *reliktami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.*

2. *Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.*

Formy ochrony zabytków określa art. 7:

- 1) *wpis do rejestru zabytków,***
- 2) *uznanie za pomnik historii,***
- 3) *utworzenia parku kulturowego,***
- 4) *ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.***

Na mocy art. 16:

1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.
2. Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1.
3. Wójt (burmistrz, prezydent gminy), w uzgodnieniu w wojewódzkim konserwatorze zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy.
4. W celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem.
5. Park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być urządzony.
6. Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Art. 18:

1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust.1, w szczególności:
 - 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
 - 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków,
 - 3) zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu,
 - 4) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniając opiekę nad zabytkami.

Art. 19:

1. *W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:*

- 1) *zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,*
- 2) *innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,*
- 3) *parków kulturowych.*

2. *W przypadku, gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.*

3. *W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.*

Art. 20:

Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art. 21:

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiatu i gminy.

Postanowieniem art. 22, ust. 4:

Wójt (burmistrz, prezydent gminy) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

Organizację organów ochrony zabytków reguluje Rozdział 9. W myśl art. 89 organami ochrony zabytków są:

- 1) *minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,*
- 2) *wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.*

W art. 91 ust. 4 sprecyzowane są zadania, które wykonywać będzie wojewódzki konserwator 97 zabytków. Są to w szczególności:

- 1) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 2) sporządzanie, w ramach przyznanych środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 3) prowadzenie rejestru o wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie,
- 4) wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych,
- 5) sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych,
- 6) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki
- 7) nad zabytkami,
- 8) opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów,
- 9) upowszechnianie wiedzy o zabytkach,
- 10) współpraca z innymi organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków.

2.2. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W SFERZE OCHRONY ZABYTKÓW

Podane w niniejszym podrozdziale priorytety, cele i zadania nie mają charakteru bezpośrednio wiążącego władze gminy, wskazują natomiast kierunki działania, które gmina powinna uwzględnić.

Ważnym elementem planowania strategicznego jest określanie zadań i konstruowanie priorytetów do realizacji celów krótko- i długofalowych. Politykę państwa w sferze kultury wyznacza **Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013**, zawierająca analizę prawną, ekonomiczną, instytucjonalną i organizacyjną w dziedzinie kultury. Na podstawie **Narodowej Strategii** Ministerstwo Kultury opracowało **Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004 – 2013”**. Program określa cele państwa w zakresie ochrony zabytków:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego;
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;
- ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie.

Cel strategiczny programu: intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Cele częściowe:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej,
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem zagranicę.

Podprogramy, priorytety i działania Narodowego Programu Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”

PRIORYTET 1

Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.

Działania realizowane w ramach tego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a

także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

Działanie 1.1.

Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków.

Głównym celem działania jest dostosowanie sfery ochrony zabytków do rzeczywistości gospodarczej.

Celami częściowymi są:

- 1) Poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków.
- 2) Wzmocnienie roli ośrodków dokumentacji zabytków.
- 3) Zrównoważone „urynkowanie zabytków”.
- 4) Wykształcenie zachęt dla przedsiębiorców i osób fizycznych do inwestowania w zabytki.

Działanie 1.2.

Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne.

Działanie to objęło dwa projekty:

- 1) Program „Polskie regiony w europejskiej przestrzeni kulturowej”.
- 2) Program: „Promesa Ministra Kultury”.

PRIORYTET 2

Edukacja i administracja na rzecz dziedzictwa kulturowego.

Działanie 2.1.

Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego

Działanie będzie realizowane poprzez:

- 1) podnoszenie wykształcenia kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;
- 2) podnoszenie zainteresowania społeczeństwa problematyką ochrony zabytków;

- 3) powołanie zespołu naukowego zajmującego się badaniami naukowymi z sferze wpływu zachowania i rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego na rozwój społeczno – ekonomiczny regionów;
- 4) promowanie zachowania dziedzictwa kulturowego wsi poprzez aktywizację społeczności wiejskich (realizacja programu „Ochrona ginących zawodów”).

Działanie 2.2.

Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granice

Działanie będzie realizowane poprzez wdrożenie programu „Absent Patrymonium”.

Program przewiduje budowę sieci informacji wirtualnej o zabytkach wywożonych i zaginionych.

2.3. PROBLEMATYKA OCHRONY ZABYTKÓW W SYSTEMIE ZADAŃ STRATEGICZNYCH, WYNIKAJĄCYCH Z KONCEPCJI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

Podane w niniejszym podrozdziale priorytety, cele i zadania nie mają charakteru bezpośrednio wiążącego władze gminy, wskazują natomiast kierunki działania, które gmina powinna uwzględnić.

2.3.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego obejmuje 3 cele strategiczne powiązane z 5 celami pośrednimi. Cele strategiczne mają charakter ogólny i określają pożądane stany lub procesy. Cele pośrednie stanowią punkty odniesienia dla kierunków działań, które zostały przyporządkowane poszczególnym celom pośrednim. Celów pośrednich i związanych z nimi grup kierunków działań jest pięć:

1. Rozwój kapitału społecznego
2. Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki
3. Stymulowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Warszawy
4. Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych
5. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowanie wizerunku regionu

Dla ochrony dziedzictwa kulturowego gminy Sieciechów największe znaczenie mają następujące cele pośrednie oraz kierunki działań:

CEL POŚREDNI 1. ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Kierunek działania 1.5. – Dążenie do poprawy warunków i zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych

a w nim działanie:

- wspieranie inicjatyw związanych z poprawą standardów zamieszkania poprzez modernizację i rewitalizację starej zabudowy i osiedli wielkopłytowych (m.in. wyposażenie w wodociąg, kanalizację, zmianę sposobu ogrzewania, termoizolację)

CEL POŚREDNI 4. AKTYWIZACJA I MODERNIZACJA OBSZARÓW POZAMETROPOLITANNYCH

Kierunek działania 4.3. – Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich

działania:

- wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy, zwłaszcza samozatrudnienia, poprzez rozwój działalności pozarolniczej na terenach wiejskich (obsługa rolnictwa, agroturystyka, turystyka, konserwacja przyrody, utrzymywanie infrastruktury technicznej, usługi, rzemiosło artystyczne) w celu ograniczenia bezrobocia na wsi;
- wykorzystanie walorów i usług turystycznych jako potencjalnego czynnika zrównoważonego rozwoju wsi i małych miast, poprzez wspieranie na obszarach wiejskich budowy różnorodnych elementów infrastruktury służącej jako baza dla rozwoju turystyki.

Kierunek działania 4.3. – Budowa i rozwój infrastruktury społecznej

- dalsze kształtowanie zaplecza instytucjonalnego i bazy materialnej dla rozwoju kultury i turystyki oraz sportu i kultury fizycznej;

CEL POŚREDNI 5. ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO ORAZ KSZTAŁTOWANIE WIZERUNKU REGIONU

Kierunek działania 5.1. – Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i integracji regionalnej

działania:

- organizowanie kursów doskonalących wiedzę w zakresie znajomości regionu, z myślą o wykorzystaniu jej w rozwoju turystyki;
- wydawanie broszur i informatorów, prasy lokalnej i regionalnej, promujących walory

gmin, powiatów i regionu.

Kierunek działania 5.3. – Promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego

działania:

- wzmocnienie dotychczasowych kierunków działań samorządu propagujących zasoby dziedzictwa kulturowego oraz rozwój kultury w regionie;
- rewitalizacja zespołów zabytkowych i wykorzystanie ich do rozwoju funkcji turystycznych;
- wsparcie tworzenia lokalnych parków kulturowo-historycznych wokół istniejących zabytków architektury umożliwiających rozwój funkcji turystycznych;
- rozwój sieci szlaków turystycznych w obrębie województwa mazowieckiego, w tym sieci dróg o znaczeniu turystycznym, szlaków i ścieżek rowerowych oraz ich włączenie do sieci w sąsiednich województwach;
- wykreowanie pasm turystyczno-kulturowych na rzecz rozwoju usług turystyczno-rekreacyjnych (w tym zwłaszcza w oparciu o unikalne walory najważniejszych ciągów ekologicznych, takich jak dolina Wisły), przy jednoczesnym upowszechnianiu wiedzy o historii regionu i jego bogactwach;
- rozbudowanie zaplecza turystycznego (m.in. hoteli, pensjonatów, schronisk młodzieżowych);
- promowanie turystyki i sportów wodnych poprzez wyznaczenie i utrzymanie szlaków wodnych, rozwój żeglugi rzecznej oraz zaplecza towarzyszącego np. porty, przystanie, stacje, ośrodki turystyki wodnej;
- rozwijanie zintegrowanego systemu promocji i informacji turystycznej;
- utworzenie, we współpracy z samorządami lokalnymi, regionalnej sieci obsługi ruchu turystycznego, dostarczającej autoryzowanej oferty turystyczno-wypoczynkowej dla różnych segmentów rynku turystyki i wypoczynku w regionie;
- tworzenie dogodnych warunków do rozwoju kompleksów wypoczynkowych, rekreacyjnych i balneologicznych wraz z zakładami geotermalnymi oraz ich promocja;
- promocja wartości turystycznych regionu przy użyciu reklamy i upowszechniania wiedzy we współpracy z organizatorami turystyki;
- promowanie bogactwa Kampinoskiego Parku Narodowego, parków krajobrazowych, unikalnych tradycji: kurpiowskich, łowickich, podlaskich, kołbielskich oraz innych, czemu służyć będą organizowane wystawy twórczości regionalnej;

- wspieranie inicjatyw mających na celu promocję działalności sprzyjającej integracji Mazowsza, jako regionu o bogatej historii, wartościach przyrodniczych i wyrazistej tożsamości;
- wspieranie działalności Biura Przedstawicielskiego Województwa Mazowieckiego w Brukseli, które umożliwi efektywną promocję Mazowsza w Unii Europejskiej;
- zorganizowanie Regionalnej Organizacji Turystycznej oraz lokalnych organizacji turystycznych;
- powołanie Centrum Folklorystycznego skupiającego najciekawsze i unikalne wytwory kultur regionalnych;
- wydawanie publikacji promocyjnych oraz kreowanie pozytywnego wizerunku regionu w mediach.

Kierunek działania 5.4. – Kształtowanie tożsamości regionu oraz kreowanie i promocja jego produktu

działania:

- utworzenie instytucjonalnych ram, np. za pomocą regionalnego systemu certyfikacji, dla wspierania rozwoju marek regionalnych (np. tradycyjnych produktów żywnościowych czy produktów turystycznych);
- wspieranie organizacji i stowarzyszeń regionalnych i lokalnych, które nie tylko kultywują wartości tradycyjne, ale również kreują aktywne postawy społeczne, lokalny patriotyzm, a także integrują społeczności lokalne w dostosowywaniu się do nowych warunków społeczno-gospodarczych;
- ochrona i promocja, którymi powinny zostać objęte zespoły urbanistyczne i dziedzictwo drewniane (w tym miejscowości o charakterystycznej unikalnej drewnianej zabudowie letniskowej położonej wzdłuż tzw. linii otwockiej), cenne krajobrazy kulturowe wsi i małych miast;
- promocja unikalnych zabytków architektury, miejsc pamięci narodowej oraz zamieszkania i pobytu wielkich twórców identyfikujących się z regionem;
- wspieranie rozwoju dziedzin nauki, w tym humanistycznych, mających istotny wpływ na zachowanie i popularyzację dziedzictwa kulturowo-historycznego Mazowsza;
- kreowanie regionalnych ośrodków tożsamości kulturowej;
- pielęgnowanie i kultywowaniu lokalnych tradycji i zwyczajów, znajomości historii regionu;
- wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji kulturalnej, promującego dziedzictwo kulturowe i tradycję, funkcjonującego jako portal internetowy, dzięki któremu podawane

- będą informacje o wydarzeniach kulturalnych, wystawach, targach regionalnych, krajowych i zagranicznych promujących Mazowsze;
- promocja odrębności historyczno-kulturowej Mazowsza, nurtów kultury ludowej i wysokiej, dążąc do zahamowania pogłębiającej się dysproporcji między nimi poprzez aktywne wsparcie ośrodków i środowisk lokalnych, a także poprawę dostępu do kultury skupionej w Warszawie dla ludności spoza stolicy;
 - organizowanie okolicznościowych i stałych imprez lokalnych (targów, festiwali, konkursów);
 - podjęcie szerszych działań promocyjnych wśród regionów polskich i europejskich;
 - prezentowanie szerokiej oferty związanej z kulturą regionu (obrzędy, rękodzieło, tradycje, kapele i zespoły folklorystyczne) oraz opracowanie katalogu ofert produktów regionalnych;
 - ekspozycja regionalnych produktów ekologicznych i turystycznych, uwzględniających lokalne tradycje (przykładowo palmy kurpiowskie, wycinanki kołbielskie, czy strój łowicki), związanych z krajobrazem (wierzba, bocian) lub kulturą (Chopin i Żelazowa Wola);
 - upowszechnianie wiedzy o regionie poprzez organizowanie seminariów, debat, dyskusji oraz imprez.

Kierunek działania 5.5. – Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa w tym działania:

- współpraca międzynarodowa prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego – jej zakres i formy wyznaczają ramy kompetencyjne poszczególnych szczebli samorządów, a dotyczyć będzie:
- wymiany doświadczeń w tworzeniu skutecznie działających samorządów;
- wymiany gospodarczej i ofert inwestycyjnych, kultury, edukacji i sportu oraz promocji;
- tworzenia silnego obrazu regionu na arenie międzynarodowej, poprzez promocję walorów kulturowych, środowiskowych, gospodarczych i innych;
- tworzenie na szczeblu lokalnym współpracy partnerskiej małych i średnich przedsiębiorstw oraz innych podmiotów;
- wspieranie realizacji inicjatywy turystyczno-rekreacyjnej „Zielony Szlak Rowerowy Mazowsza” w ramach Europejskich szlaków rowerowych EuroVelo i Greenways;

2.3.2. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW Z PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego jako element regionalnego planowania strategicznego ma na celu równoważenie różnych sfer rozwoju województwa w przestrzeni a jednocześnie służy konkretyzacji przestrzennej celów sformułowanych w strategii rozwoju województwa mazowieckiego i określa uwarunkowania przestrzenne do formułowanych programów rozwoju.

Wśród celów planu najważniejsze dla ochrony środowiska kulturowego są:

(...)

2. *Zapewnienie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju województwa poprzez zachowanie właściwych relacji pomiędzy poszczególnymi systemami i elementami zagospodarowania przestrzennego.*

A jednym ze sposobów jego realizacji jest:

- *Ochrona dziedzictwa kulturowego, krajobrazu i ładu przestrzennego*

3. *Zwiększenie konkurencyjności regionu i poprawa warunków życia.*

Cel ten realizowany będzie m.in. przez:

- *Wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych dla celów turystyczno-rekreacyjnych*

W rozdziale „Polityka przestrzenna województwa” (podrozdział „Ochrona i wykorzystanie wartości kulturowych”) jako cel polityki w zakresie ochrony i wykorzystania wartości kulturowych wskazano kształtowanie tożsamości kulturowej Mazowsza. Cel ten ma być realizowany m.in. poprzez ochronę obszarów o najcenniejszych walorach krajobrazu kulturowego i historycznego.

Wśród obszarów ustalonych jako predestynowane do kreowania ich jako ośrodków tożsamości kulturowej regionu znalazły się Sieciechów.

W sferze kultury niematerialnej polityka województwa ma być realizowana poprzez:

- *propagowanie wiedzy o regionie i małych ojczyznach*
- *pielęgnowanie odrębności kulturowej i wspieranie twórczości ludowej*
- *promowanie walorów kulturowych regionu oraz regionalnego folkloru poprzez różne formy organizacji imprez folklorystyczno-kulturowych oraz informacje w mediach i wydawnictwach docierających do szerokiej rzeszy odbiorców*
- *edukację w zakresie historii regionu i jego tożsamości kulturowej*

- wykorzystanie nowoczesnych technologii do zwiększenia możliwości edukacyjnych
- zapoznania się z dorobkiem kultury regionalnej i spuścizny kulturowej

2.3.3. NAJISTOTNIEJSZE DLA GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW USTALENIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2008-2012

„Program opieki nad zabytkami woj. mazowieckiego” ustala następującą hierarchię celów i działań:

Cel strategiczny:

UTRWALANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO REGIONU W CELU BUDOWANIA TOŻSAMOŚCI REGIONALNEJ ORAZ PROMOCJI TURYSTYCZNEJ MAZOWSZA W KRAJU I ZA GRANICĄ W POŁĄCZENIU Z AKTYWIZACJĄ OBYWATELSKĄ I ZAWODOWĄ SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH; KREOWANIE TURYSTYCZNYCH PASM PRZYRODNICZO - KULTUROWYCH

Cele operacyjne:

I. Zachowanie materialnej i niematerialnej spuścizny historycznej regionu.

Działanie 1. Opieka nad zabytkami nieruchomymi – rozpoznanie i weryfikacja zasobów środowiska kulturowego

Działanie 2. Integracja systemów ochrony krajobrazu, przyrody i dziedzictwa kulturowego

Działanie 3. Eksponowanie zabytków o szczególnej wartości:

- ośrodków krystalizujących regionalny krajobraz kulturowy;
- ważniejszych stanowisk archeologicznych;
- zabytków ruchomych zwłaszcza wytworów sztuki czy rzemiosła ludowego;

Działanie 4. Zapobieganie degradacji zabytków:

- wspieranie rewaloryzacji obiektów zabytkowych i działań służących opiece nad zabytkami,
- opracowanie zasad współpracy samorządów: wojewódzkiego, gminnych i powiatowych przy realizacji zadań ochrony zabytków, zwłaszcza warunków i form współpracy z właścicielami zabytków;
- opracowanie zasad postępowania w sytuacjach kryzysowych zagrożenia materialnego istnienia zabytków i ich wdrażanie;

- budowanie społecznej akceptacji dla ochrony zabytków;
- prowadzenie stałej współpracy z WUOZ w zakresie opracowania i monitorowania listy zabytków zagrożonych w istnieniu.

Działanie 5. Kształtowanie postaw promujących działania chroniące zabytki

- upowszechnianie standardów wytycznych do prac konserwatorskich, restauratorskich, zabezpieczających, ratowniczych i interwencyjnych.

II. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego wsi i miast historycznych.

Działanie 1. Wypracowanie modelu wdrażania lokalnych programów rewitalizacji centrów małych miast historycznych

Działanie 2. Promowanie tradycyjnych wzorców lokalnej architektury

Działanie 3. Wspieranie rewitalizacji zespołów ruralistycznych i urbanistycznych

III. Utrwalanie zasobów dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców.

Działanie 1. Kreowanie wyobrażeń na temat tożsamości historycznej i kulturowej Mazowsza, z uwzględnieniem specyfiki lokalnej

Działanie 2. Wykorzystanie tożsamości i wartości dziedzictwa jako elementu rozwoju regionalnego i lokalnego

Działanie 3. Wspieranie działań organizacji pozarządowych w realizacji zadań związanych z edukacją regionalną

Działanie 4. Wspieranie twórczości artystycznej, ludowej o znaczeniu lokalnym, regionalnym i ogólnonarodowym

Działanie 5. Promowanie najlepszych rozwiązań w zakresie realizacji programów edukacyjnych o historii regionu (np. w formie konkursów)

IV. Promocja walorów kulturowych Mazowsza z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

Działanie 1. Opracowywanie i wdrażanie systemu informacji o najcenniejszych zabytkach regionu, ze szczególnym uwzględnieniem Warszawy jako metropolii o znaczeniu europejskim

Działanie 2. Wykorzystanie nowoczesnych technologii do zwiększania dostępności dorobku kultury regionalnej

Działanie 3. Promocja kultury ludowej Mazowsza

Działanie 4. Wykorzystanie tożsamości kulturowej jako elementu marketingowego

V. Zwiększenie dostępności obiektów zabytkowych poprzez ich wykorzystanie dla funkcji turystycznych, kulturalnych i edukacyjnych – kreowanie pasm przyrodniczo-kulturowych.

Działanie 1. Kreowanie pasm (powiązań) przyrodniczo-kulturowych w województwie, ze szczególnym uwzględnieniem szlaków nadrzecznych

Działanie 2. Wspieranie działań dotyczących komercyjnego wykorzystania obiektów zabytkowych na cele kulturalne, turystyczne i edukacyjne

Działanie 3. Opracowanie modelu wykorzystania zadań opieki nad zabytkami dla generowania nowych miejsc pracy

Wśród zadań wynikających z przedstawionej powyżej hierarchii celów i działań najistotniejsze dla polityki ochrony zabytków gminy Sieciechów są:

- Opracowanie przy współpracy samorządów gminnych i powiatowych oraz administracji rządowej szczebla wojewódzkiego pełnej bazy danych przestrzennych o istniejących obiektach zabytkowych koniecznej przy realizacji planów i programów w celu zintegrowania w Systemie Informacji Przestrzennej.
- Wspomaganie rewaloryzacji cennych obiektów zabytkowych ze szczególnym uwzględnieniem zabytków Warszawy.
- Uruchomienie i wdrażanie działań zmierzających do uznania za pomnik historii obiektów bądź zespołów zabytkowych krystalizujących regionalny krajobraz kulturowy.
- Wsparcie renowacji i rewitalizacji obiektów zabytkowych.(m.in. w ramach z ZPORR – działanie 1.4, 3.2. wg wniosków).
- Stworzenie rezerwy celowej uruchamianej w sytuacji zagrożenia „istnienia” obiektu zabytkowego, celem doraźnego zabezpieczenia przed dewastacją (szczególnie dotyczy zabytków architektury drewnianej).
- Patronat Marszałka nad stworzeniem forum mazowieckich miasteczek historycznych.
- Wsparcie samorządów lokalnych w działaniach dot. rewitalizacji zespołów urbanistycznych i ruralistycznych, w tym Radomia, Ciechanowa.

2.4. WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PRAWNE I PROGRAMOWE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY SIECIECHÓW

Podane w niniejszym podrozdziale priorytety, cele, zadania i ustalenia wynikają z postanowień obowiązującego prawa lokalnego uchwalonego przez Radę Gminy Sieciechów.

2.4.1. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z „PLANU ROZWOJU LOKALNEGO NA LATA 2007-2013” GMINY SIECIECHÓW (2008 R.)

Wśród problemów zidentyfikowanych w „Planie rozwoju ...” istotne znaczenie dla kwestii związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami mają te związane ze sferą turystyki p. 7.4.:

- Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna;
- Brak profesjonalnej promocji turystycznej gminy;
- Brak tradycji turystycznej na wsi;
- Niewystarczające wykorzystanie znajdujących się na terenie gminy dóbr dziedzictwa kulturowego i walorów krajobrazowych;

oraz z p. 7.2.:

- Niewielka różnorodność gospodarcza;
- Znikoma ilość podmiotów gospodarczych poza rolnictwem;
- Nadmiar siły roboczej zaangażowanej w produkcji rolnej;
- Niewielkie możliwości dywersyfikacji źródeł zarobkowania na terenie gminy.

a także z p. 7.3.

- Niewielka ilość pozarolniczych miejsc pracy;

2.4.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SIECIECHÓW (1998/99 R.)

Postulowane w „Studium ...” strefy ochrony konserwatorskiej:

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej:

Rynek wraz z wylotem ulic Kozienickiej, Paryż, 11 Listopada i Kąt; Przyrynkowa wschodnia i zachodnia pierzeja oraz południowy blok zabudowy ograniczony ulicami Kąt i 11 Listopada; Ciągi uliczne ulic Kozienickiej, Paryż, 11 Listopada i Kąt wraz z drogą do Opactwa;

Układ dawnych traktów wraz z ich rozwidleniami biegnących z zachodu obecną ulicą Kozienicką przez Rynek, ulicą 1 1 Listopada rozwidlających się na południe (dalsza część ulicy 1 1 Listopada) i na wschód - droga do Opactwa

Podstawowe postulaty konserwatorskie zagospodarowania w obszarze strefy ścisłej ochrony:

- *Zachowanie sieci dróg i placu rynkowego. Rynek ze względu na małą skalę osiedla i jako jedyne świadectwo historyczne winien spełniać rolę placu publicznego i komunikacyjnego. Dobrym rozwiązaniem byłoby oczyszczenie go z wysokiej zieleni przy pozostawieniu zieleni niskiej i wybrukowanie go kamieniem co uwarunkowane jest historią i tradycją;*
- *Uzgadnianie ze służbami konserwatorskimi wszelkich wyburzeń, renowacji i remontów oraz budowy nowych obiektów w obrębie strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej prowadzące do wpasowywania współczesnej architektury we fragmenty istniejącej zabudowy z utrzymaniem właściwych proporcji, charakteru i właściwego klimatu otoczenia;*
- *Zachowanie gradacji wysokości zabudowy i zawartych w niej proporcji w stosunku do obudowanych przestrzeni (murowany parterowy dom z mieszkalnym poddaszem z naczółkami lub bez, uwzględniający tradycje historyczne z zastosowaniem tradycyjnych materiałów budowlanych drewna i cegły);*
- *Ujednoczenie wjazdów na parcele w blokach przyrynkowych i ulicznych poprzez zabrukowanie oraz dążenie do ujednoczenia ogrodzeń. (Formie tradycyjnej odpowiadałyby np. niskie sztachetowe płoty na podmurówce cementowej z metalowymi słupkami. Celowe*

jest utrzymanie w dotychczasowej formie budowanych tradycyjnie bram wjazdowych i furt wykonywanych z desek długości 120-140 cm ustawianych pionowo, łączonych na styk, zawieszanych na metalowych słupkach);

- Porządkowanie rozmieszczenia na tyłach działek budynków inwentarskich, składzików i ogrodów warzywnych;
- Współdziałanie władz samorządowych gminy oraz osób fizycznych i podmiotów gospodarczych w zakresie ochrony zabytków, krajobrazu kulturowego oraz kształtowania nowej zabudowy;
- Utrzymywanie we właściwym stanie przez właścicieli i użytkowników obiektów kultury objętych ochroną prawną;
- Sukcesywne prowadzenie przez służby konserwatorskie badań archeologicznych szczególnie w rejonie Wójtowej Góry i na dnie jeziora Czaple. Sieciechów potrzebuje kompleksowych badań archeologicznych, urbanistycznych i etnograficznych dokumentujących wczesnośredniowieczne sieciechowskie osadnictwo w kontekście osadnictwa regionu;

Strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej

Obejmuje w ogólnym zarysie cały układ przestrzenny XIX wiecznego miasteczka w prawie niezmiennych do dziś granicach zabudowy. Wyznaczają je od zachodu ulica zastodolna, od wschodu i północy prawy brzeg jez. Czaple wraz z przedłużeniem w postaci Strugi Mozolickiej, która na terenie osiedla przybiera nazwę rzeczki Praczki. W strefie tej znalazłby się również teren starego cmentarza przy ulicy Kozienickiej.

Postulaty konserwatorskie zagospodarowania w strefie ochrony pośredniej.

Niektóre postulaty dotyczące ścisłej ochrony konserwatorskiej należy stosować również w strefie ochrony pośredniej. Dotyczy to szczególnie rozwiązywania elewacji domów, ujednoczenia ogrodzeń i porządkowania wewnętrznej zabudowy działek.

Sieciechów posiada niepowtarzalny w swoim układzie, rozmiarach i klimacie ciąg stodół wraz z uliczką zastodolną, tworzących oryginalną formę wschodniej i zachodniej granicy układu przestrzennego miasteczka. Odbudowywane i przerabiane po pożarach nie reprezentują wartości etnograficznych i historycznych, jednak ze względów urbanistycznych i historycznych warto są zachowania w niezmienionym układzie. Niepowtarzalność i reliktowość, a także klimat układu urbanistycznego Sieciechowa zobowiązuje do zachowania go w niezmienionym kształcie, powierzchni i granicach historycznych oraz harmonijnego wpisywania się w ten układ z nową zabudową.

Strefa ochrony krajobrazowej

Strefa ochrony krajobrazowej obejmuje bliższe i dalsze obrzeża Sieciechowa. Od zachodu są to ogromne obszary pól z ciągiem zabudowy wzdłuż ulicy Kozienickiej i ośrodkiem rekreacyjnym nad jeziorem Czaple. Od północy strefa krajobrazu obejmuje zasięgiem powierzchnię jeziora Czaple, całe jego obrzeże północne i południowe ze skarpą, wysoką i niską zielenią nadjeziorną oraz przyległe pola uprawne. Od wschodu - pas zieleni stanowiący naturalną granicę osady wraz z południową częścią jeziora i jego dopływem w postaci rzeki Praczek. Na wschód od tej granicy obejmuje ogromny obszar łąk i pól sięgających po Opactwo i wieś Kępice z łukiem drogi prowadzącej do Opactwa oraz same tereny gruntów należących do Opactwa z wysoką zielenią, dawnymi ogrodami klasztornymi i dominującą sylwetą kościoła opackiego wraz z zabudowaniami klasztornymi.

Postulaty konserwatorskie dotyczące strefy ochrony krajobrazowej

Postulaty konserwatorskie odnoszą się do konieczności zachowania walorów krajobrazowych okolic Sieciechowa i uszanowanie panoramy poprzez unikanie niewłaściwych lokalizacji, niewłaściwych gabarytów form architektonicznych. Dla zachowania panoramy szczególne znaczenie ma obszar położony na zachód od osiedla, a także obszary na północ i południe od ulicy Kozienickiej.

Dla krajobrazu Sieciechowa szczególnie istotne jest właściwe zagospodarowanie jeziora Czaple z jego funkcją rekreacyjną (zagospodarowanie i umocnienie skarpy, oczyszczenie brzegów, przystosowanie do potrzeb wypoczynku). Nie należy dopuszczać do wycinania drzew nadjeziornych i drzew we wschodnim pasie zieleni nad rzeką Praczką

3. DZIEDZICTWO KULTUROWE GMINY SIECIECHÓW

3.1. RYS HISTORYCZNY

Pierwsze ślady osadnictwa na terenie gminy pochodzą z czasów wpływów rzymskich. We wczesnym średniowieczu w miejscu ważnej przeprawy przez Wisłę powstał gród na obecnej Wójtowej Górze. Grodzisko, będące pozostałością tego grodu, skąd pochodzi ceramika z tego okresu, jest przez część historyków identyfikowane z grodem palatyna (wojewody) Sieciecha. Sieciechów po raz pierwszy pojawia się w źródłach pisanych w „Kronice Polskiej” Galla „Anonima” w związku z postacią Sieciecha – najwyższego dostojnika na dworze księcia Władysława Hermana. Sieciech, wg części historyków, miał być przywódcą buntu przeciwko królowi Bolesławowi Śmiałemu, i stąd wzięłaby się jego niezwykle wysoka pozycja na dworze następcy i brata Bolesława – Władysława Hermana. Palatyn praktycznie sprawował władzę w imieniu księcia, bił nawet własne monety.

Sieciech po stłumieniu buntu księcia Zbigniewa, jednego z synów Władysława Hermana (brak jednoznacznego datowania tego wydarzenia – 1093, 1094 lub 1096 r.), przeciwko ojcu miał osadzić pojmanego Zbigniewa w swoim grodzie – Sieciechowie. Jednak na skutek porozumienia się obu synów Hermana – Zbigniewa i Bolesława Krzywoustego – i wspólnego ich wystąpienia przeciw ojcu i Sieciechowi, Władysław Herman został zmuszony do odstąpienia palatyna, który zbiegł z obozu i schronił się w Sieciechowie, dokąd podążyły za nim wojska książąt juniorów. W trakcie oblężenia Herman niespodziewanie opuścił obóz i przeprowił się do Sieciechowa, przywracając Sieciechowi odebrane wcześniej urzędy. Około 1100 r. Władysław Herman został jednak zmuszony do ostatecznego odprawienia Sieciecha, który udał się na wygnanie, prawdopodobnie do Niemiec. Dobra palatyna zostały skonfiskowane. Z wygnania udało mu się powrócić ok. 1105-1107 r.

Sieciech był prawdopodobnie protoplastą rodu Starzów Toporczyków. Wskazuje na to fakt, iż w początkach XIV w. prawo patronatu w ufundowanym przez Sieciecha kościele św. Andrzeja w Krakowie mieli przedstawiciele tego rodu, którzy wskazywali na Sieciecha jako na swojego przodka. Toporowie (nazwa pochodzi od herbu Topór) uważani byli przez szlachtę w XV i XVI w. za najstarszy ród szlachecki w Polsce – stąd przydomek Starza. Według tradycji rodowej Toporczykowie wywodzili się z przedpiastowskiego rodu książęcego. Toporamami były między innymi wielkie rody wywodzące się z podkrakowskiej Morawicy – Tęczyńscy i Ossolińscy.

W literaturze historycznej pojawiają się wątpliwości, co do lokalizacji grodu sieciechowskiego. Wskazuje się, że gród ten był pierwotnie położony bardziej na północny-wschód, na prawym brzegu Wisły, i identyfikuje się go z grodziskiem w Podebłociu. Zgodnie z tą koncepcją, po konfiskacie dóbr palatynowi Sieciechowi pierwotny gród został opuszczony, a nowy – zbudowany w okolicy współczesnego Sieciechowa – stał się centrum dóbr książęcych.

Sporna jest także kwestia fundacji benedyktyńskiej. Najczęściej uważa się za jej autora palatyna Sieciecha (Sieciecha Starszego) wspólnie z księciem Bolesławem Krzywoustym, nie zaś potomka palatyna (syna lub wnuka) cześnika Sieciecha. Fundację zaś datuje się na koniec XI w. Ci historycy, którzy przypisują fundację Sieciechowi Młodszemu, datują ją na II ćw. XII w., po jego powrocie z pielgrzymki do klasztoru benedyktynów św. Idziego w Saint-Gilles. Potomkowie Sieciecha utrzymali patronat nad klasztorem do 1386 r. Fundacja klasztorna obejmowała siedzibę klasztoru wraz z targiem oraz wsie Podolszany, Mozolice, Brzeźce, Psary, Siedlce, Ostrów Duży i Mały, Liptowo i Kobylany. W połowie XII w. Marcin Sułkowic, prawdopodobnie wnuk lub stryjeczny wnuk palatyna Sieciecha ofiarował klasztorowi sieciechowskiemu wieś Orzechów.

Opat sieciechowski sprawował opiekę nad kościołem św. Andrzeja w Krakowie, który także stanowił fundację wojewody Sieciecha, do 1320 r., kiedy w zamian otrzymał opiekę na kościołem św. Idziego. W 1232 roku, po śmierci księcia Leszka Białego, podczas sporu o opiekę nad jego małoletnim synem Bolesławem, książę Konrad Mazowiecki więził w grodzie sieciechowskim Grzymisławę, wdowę po Leszku Białym wraz z jej synem Bolesławem. W ucieczce księżnej z synem miał pomóc opat sieciechowski Mikołaj. W połowie XIII wieku ziemia sieciechowska ucierpiała na skutek najazdów mongolskich (1241 r.) i litewskich (1244 r.).

Sieciechów był siedzibą kasztelanii (jest o tym wzmianka z XIII w.), czyli jednym z grodów, z których zarządzano terytoriami polskiej monarchii wczesnośredniowiecznej. Był najważniejszym ośrodkiem na terenach północno-zachodniej Małopolski. Stanowił wówczas ważny punkt na szlaku handlowym biegnącym wzdłuż Wisły z Małopolski na Mazowsze i Podlasie. Przygodowa osada targowa stanowiła gospodarczy ośrodek dla wsi książęcych, rycerskich i dóbr klasztornych i opackich. Gród, opactwo i osady przygodowe mieściły się na kępach położonych wśród rozlewisk i starorzeczy Wisły.

Zapewne w 2 poł. XIV w., m.in. w związku ze zmianami przebiegu koryta Wisły, król Kazimierz Wielki zbudował nad nowym korytem murowany zamek. Istnieje hipoteza, że relikty zamku znajdują się obecnie w okolicy Fortu Bema, w odległości ok. 3 km od

Sieciechowa. W końcu XVIII w. proboszcz kozienicki ksiądz Siuczyński widział pozostałości ruin zamkowych. Podawana jest także inna lokalizacja zamku – na dnie jeziora Czaple.

W połowie XIV w. region ponownie jest pustoszony przez Litwinów i Tatarów. W związku z tym w 1359 r. biskup krakowski Bodzanta uwalnił ziemię sieciechowską od dziesięciny snopowej. Niekorzystne skutki dla rozwoju Sieciechowa miało przeniesienie pod koniec XIV w. siedziby kasztelanii i powiatu do szybciej rozwijającego się Radomia. Szybki rozwój osadnictwa na prawym brzegu Wisły, związany z oddaleniem zagrożenia tatarskiego i litewskiego po unii lubelskiej, doprowadził do wzrostu znaczenia prawobrzeżnej Stężycy, która jako ośrodek dóbr królewskich przejęła znaczną część funkcji Sieciechowa. W związku z tymi zmianami jeszcze większą rolę w historii Sieciechowa i okolicznego terytorium zaczęło odgrywać opactwo benedyktynów. Sieciechów rozwijał się odtąd jako osada, a później miasteczko przyklasztorne.

W 1386 r. doszło do napadu Ottona i Jaśka ze Szczekarzowic z rodu Toporów na klasztor. Napastnicy próbowali mękami wydobyć od opata informację o ukrytych skarbach klasztornych. W wyniku tego napadu stracili wyrokiem sądu prawo patronatu nad klasztorem. W 1367 r. w klasztorze było 7 zakonników, w tym przeor i opat. W późniejszych latach było ich ok. 12-14. Dopiero w 1791 r. liczba zakonników doszła do 27.

W 1430 roku opat Prokop nadał Sieciechowowi przywilej lokacyjny zatwierdzony w 1432 roku przez Władysława Jagiełło. W XV w. do miasta należało 18 łanów ziemi, było także 5 łanów wójtowskich. W związku z bliskim sąsiedztwem Wisły Sieciechów i okolice były często nawiedzane przez powodzie. Przypuszczalnie w XV w. z inicjatywy klasztoru został zbudowany i uposażony kościół parafialny św. Wawrzyńca w Sieciechowie. Parafia posiadała także kościół filialny w Brzeźnicy. W 1530 roku na terenach współczesnej wsi Opactwo wzniesiono nowy drewniany klasztor, pod koniec XVI w. rozbudowany i obwarowany przez biskupa kijowskiego i opata sieciechowskiego Józefa Wereszczyńskiego. Przy klasztorze była murowana kaplica (oratorium).

Zajezierze, największa wieś w gminie, założone zostało przez benedyktynów w XV wieku. W okolicy istniał w XI wieku gród. Będące pozostałością po nim grodzisko zostało zniszczone podczas budowy fortyfikacji Twierdzy Dęblin (Iwangorod).

W 1563 roku Sieciechów spalił się, ocalało zaledwie 12 domów. Późną wiosną 1575 r., w czasie II bezkrólewia po ucieczce Henryka Walezego, w sąsiedniej Stężycy obradował zjazd szlachty, który utrzymał impas między stronnictwem habsburskim a antyhabsburskim (francuskim). Partia francuska, która sprzeciwiała się ogłoszeniu bezkrólewia obradowała w ruinach zamku sieciechowskiego, stąd też nazywano ją także partią sieciechowską. W

1607 r. podczas rokoszu zebrzydowskiego klasztor sieciechowski był jedną z kwater rokoszan.

W 1583 r. opat Wereszczyński nadał miastu nowy przywilej, a w 1588 r. utworzył wójtostwo w Psarach przekazując je Sebastianowi Klonowicowi wraz z wsią Józefów (Wólka Józefowska) z 10 łanami ziemi. Według opinii Klonowica z końca XVI w. sieciechowianie byli „Mieszczanie rolnicy, pełni prawości i prostoty, zajmują się uprawą gruntu i pasterstwem”. Liczba mieszkańców Sieciechowa wahała się od 200 do 500. W 1529 r. – 265, w 1569 r. - 400; W 1662 r. – 227, w 1787 r. – 489. W 1619 r. w skład władz miejskich wchodził burmistrz, rajcy, wójt, landwójt i ławnicy. W 1669 r. sejmik opatowski upomniał się w instrukcji, aby przywrócono mieszczanom prawo do propinacji (wyrobu piwa i gorzałki). Klasztor bowiem odebrał miastu ten przywilej, zmniejszając tym samym państwowe wpływy podatkowe z czopowego.

Dochody z dóbr opackich wynosiły w 1688 r., według szacunku nuncjatury apostolskiej, 21 500 zł, a klasztornych 10 500 zł. Klasztor sieciechowski znacznie ucierpiał w 1682 roku, w wyniku wielkiego pożaru. Budowę monumentalnego założenia klasztornego, które przetrwało do dzisiaj rozpoczął w 1739 r. opat Kurdwanowski, kontynuował opat Bułharewicz a ukończył w 1779 r. opat Prokopowicz. Poświęcenia dokonał w 1780 r. biskup Lenczewski.

Przy kościele parafialnym mieściła się znana szkoła prowadzona przez benedyktynów, nad którą opiekę sprawowała Akademia Krakowska. W literaturze można znaleźć twierdzenie, że nauczali tu Jan Sylwiusz z Czarnolasu, późniejszy profesor filozofii w Collegium Maius oraz wybitny poeta Sebastian Klonowic (na jakiś związek z klasztorem może wskazywać nadanie mu przez opata Wereszczyńskiego wójtostwa w Psarach oraz Wólki Józefowskiej). Możliwe – zważywszy na bliskość Zwolenia – że pobierał tu nauki Jan Kochanowski. Szkoła funkcjonowała także przy kościele filialnym w Brzeźnicy.

W końcowym okresie wojny z Rosją w 1792 roku, w wyniku rozejmu zawartego z Rosjanami, wycofały się w okolice Sieciechowa i Kozienic wojska polskie dowodzone przez księcia Józefa Poniatowskiego. W 1795 r. po przejściu Sieciechowa pod władzę austriacką (dystrykt łukowski), benedyktyni reaktywowali szkołę w Sieciechowie. Nauczycielami byli zakonnicy a opat dyrektorem szkoły. Została ona zamknięta jednocześnie z kasatą klasztoru w 1819 r. Ponownie otworzono szkołę w Sieciechowie dopiero w 1866 r. W czasie wojny polsko-austriackiej w 1809 r. klasztor, leżący wówczas w zaborze austriackim, został poddany rekwizycji: kapitan Druzbicki wziął ze skrytki w bibliotece 3 000 dukatów na

potrzeby wojska. Ówczesny opat Wojciech Młodzianowski był podejrzany o sprzyjanie Austriakom, został nawet aresztowany przez generała Niemojewskiego.

Klasztor uległ kasacji w 1819 roku, gdy Sieciechów leżał w granicach ówczesnego Królestwa Polskiego (Kongresowego). Po kasacji, w latach 1827-35, kościół pełnił funkcję kościoła parafialnego. W 1845 r. został opuszczony i stopniowo wraz z klasztorem popadał w ruinę. W latach 1879-84 podjęto się restauracji kościoła poklasztornego.

W XIX w. liczba mieszkańców Sieciechowa stopniowo wzrastała, jednak znacznie się wahając, co wskazuje na epidemie, które ówczesnie nękały miasto i okolice. Liczba ta osiągnęła 495 w 1819 r., 582 w 1822 r., spadła w 1827 r. do 540 i 516 w 1846 r., by osiągnąć 710 w 1857 r., spaść do 589 w 1863 r., 653 w 1865 r., 523 w 1873 r. i ponownie wzrosnąć do 852 w 1889 r. i 982 w 1895 r.

W 1846 r. władze carskie rozpoczęły budowę wału przeciwpowodziowego na odcinku od Góry Puławskiej do Świerży, chroniącego wsie na lewym brzegu Wisły, szczególnie Łęg, Zajezerze i Głusiec. Prace ukończono po 10 latach. Po powstaniu listopadowym carat rozpoczął budowę twierdz na terenach Królestwa Polskiego, na linii Wisły i Narwi. W 1832 r. rozpoczęto prace przy Twierdzy Dęblin (Iwangorod). Główne ich nasilenie miało miejsce w latach 1837-47. W tym ostatnim roku w Zajezerzu (w miejscu obecnego cmentarza parafialnego) wybudowano pięcioboczny fort Gorczakowa, mający za zadanie obrony lewobrzeżnego przedpola Twierdzy, a przede wszystkim prowadzącego do Twierdzy mostu przez Wisłę.

W czasie powstania styczniowego Puszcza Kozienicka była schronieniem dla partii powstańczych. Pod Świerżami i Jedlnią doszło do poważnych potyczek. Represje popowstaniowe dotknęły wiele mniejszych miast, szczególnie z dawnego województwa sandomierskiego. Miastom tym odbierano prawa miejskie. W 1869 roku utracił je także Sieciechów. Okoliczne dobra państwowe nadawano carskim dygnitarzom. 9 marca 1868 roku gen. mjr Krentz otrzymał dobra donacyjne w Sieciechowie i Słowikach. Dokonano także reformy administracyjnej w Królestwie Polskim – w 1869 roku gmina Sieciechów została włączona do powiatu kozienickiego.

W latach 1879-1885, w ramach modernizacji Twierdzy Iwangorod wzniesiono trzy forty: fort V we wsi Borek, fort VI Wannowskiego w Nagómiku i fort VII w Głuscu (według międzywojennej nomenklatury: nr 5 im. Kilińskiego, nr 6 im. Bema oraz nr 7 im. Sowińskiego). W latach 90. W Zajezerzu i Głuscu zbudowano koszary składające się z kilkadziesiąt budynków. Koszary w Zajezerzu zostały rozebrane po II wojnie światowej. Ich pozostałością jest budynek obecnego kościoła oraz ośrodka zdrowia.

W latach 80. XIX w. zbudowano linię kolejową Mława - Warszawa - Dęblin - Lublin – Kowel, z odgałęzieniem do Łukowa i Brześcia Litewskiego, a później linię Dąbrowa Górnicza – Dęblin. Linie te miały znaczenie strategiczne – łączyły Twierdzę Dęblin z zapleczem oraz granicą na kierunku austriackim i śląskim. Linię ku granicy poprowadzono długim tunelem kolejowym (w miejscowości Tunel), który w razie zagrożenia można było łatwo wysadzić. Na Wiśle na wysokości Zajezerza zbudowano także port rzeczny, wykorzystywany do wyładunku zaopatrzenia Twierdzy.

Mimo budowy wału przeciwpowodziowego, w 1913 roku gmina została dotknięta wielkim wylewem Wisły. Powódź zniszczyła wiele domów i gospodarstw.

Twierdza Dęblin (Iwangorod) pokazała swoje wielkie znaczenie w początkowym okresie I wojny światowej. W ciągu sierpnia i września 1914 r. armie niemiecka i austriacka zajęły zachodnią część Królestwa Polskiego. W październiku podjęto próby forsowania Wisły na wysokości Dębłina, co miało umożliwić wojskom niemiecko-austriackim zaatakowanie od flanki sił rosyjskich w Galicji i opanowanie wschodniej części Królestwa. Najcięższe walki bitwy dęblińskiej toczyły się w dniach 9-26 października, na przedpolu Twierdzy, m.in. na obszarze dzisiejszej gminy Sieciechów, na linii Gniewoszków – Sieciechów – Słowiki – Dąbrówka. Ostatecznie Rosjanom udało się odeprzeć wojska państw centralnych. Bitwa dęblińska była jedną z najkrwawszych bitew pierwszej fazy wojny. Miało w niej zginąć nawet do 100 000 żołnierzy obu walczących stron. Z tego okresu pochodzi większość cmentarzy wojennych na obszarze gminy.

Po przełamaniu w maju 1915 r. frontu przez wojska niemiecko-austriackie po bitwie pod Gorlicami Twierdza Dębłina została, wobec zagrożenia obejściem od południa, opuszczona bez większych walk.

Pod koniec 1916 r. w Zajezerzu został zakwaterowany został 6 pułk piechoty 3 brygady Legionów Polskich pod dowództwem ppłk. Mieczysława Norwid-Neugebauera. W czasie tzw. kryzysu przysięgowego żołnierze 6 pułku w Zajezerzu, podobnie jak znaczna część legionistów, odmówiła złożenia przysięgi. Pułk rozbrojono i 28 przetransportowano do Przemyśla, gdzie został internowany.

Po odzyskaniu niepodległości w koszarach w Zajezerzu formowanych było kilka jednostek artylerii. W czasie ofensywy wojsk bolszewickich na Warszawę w okolicach Dębłina odbywała się koncentracja części oddziałów przeznaczonych do kontrofensywy znad Wieprza, która ruszyła 16 sierpnia 1920 r. na lewe skrzydło wojsk Michaiła Tuchaczewskiego. Naczelnik Piłsudski wizytował przed kontrofensywą jednostki w

Dęblinie, Baranowie, Firleju, Gołębiu i Zajezierzu. W 1990 roku mieszkańcy Zajezierza ufundowali pomnik poświęcony temu wydarzeniu.

Po wojnie w koszarach zajezierskich stacjonowały m.in. jednostki 15 Pułku Piechoty oraz 28 Pułku Artylerii Polowej (od 1931 r., po zmianie nazwy jednostki – 28 Pułku Artylerii Lekkiej). W 1934 roku pomiędzy obozami w Głuscu i Zajezierzu powstało pomocnicze lotnisko Centrum Wyszkożenia Oficerów Lotnictwa w Dęblinie.

W sierpniu 1944 roku oddziały 1 Armii Wojska Polskiego próbowały w okolicach Zajezierza przepłynąć się przez Wisłę.

Gmina Sieciechów należała do powiatu kozienickiego do 1975 roku, kiedy w wyniku reformy administracyjnej znalazła się bezpośrednio w województwie radomskim. Od 1 stycznia 1999 roku, po reformie administracyjnej rządu premiera Buzka, gmina Sieciechów ponownie zostaje częścią powiatu kozienickiego. Liczba ludności samego Sieciechowa po wojnie stopniowo malała: w 1945 r. wynosiła 1200, w 1950 r. – 847, w 1960 r. – 770, w 1980 r. – 666, w 1988 r. - 624, w 1998 r. - 600. Cała gmina liczy obecnie ponad 4200 mieszkańców.

3.2. OKRESY ROZWOJU HISTORYCZNEGO I PRZESTRZENNEGO

Tereny dzisiejszej gminy Sieciechów przechodziły dość zmienne koleje losu. Można wyróżnić kilka zasadniczych okresów w ich rozwoju historyczno-przestrzennym:

1. Gród Sieciecha (XI w.)

Brak pewnej lokalizacji grodu – być może pozostałością grodu Sieciecha jest grodzisko w Podebłociu. Gród stanowił centrum dóbr będących własnością lub zarządzanych przez palatyna Sieciecha.

2. Gród kasztelański i powstanie opactwa benedyktyńskiego w Sieciechowie (XII w. – połowa XIV w.)

Prawdopodobnie po konfiskacie dóbr Sieciecha nastąpiło przeniesienie grodu na Wójtową Górę. W skład zespołu osadniczego wchodziły wówczas: gród na Wójtowej Górze, osady przygodowe, targ oraz opactwo benedyktyńskie.

3. Zamek królewski (II połowa XIV w.)

Murowany zamek kasztelański wzniesiony przez Kazimierza Wielkiego, usytuowany był prawdopodobnie w pobliżu późniejszego Fortu Bema. Budowa zamku w innym miejscu niż stał gród mogła się wiązać z przesunięciem głównego koryta Wisły. Oznaczało to prawdopodobnie także opuszczenie grodu na Wójtowej Górze.

4. Rozwój dóbr opackich i klasztornych, Sieciechów miastem lokacyjnym, budowa nowego założenia klasztornego w połowie XVIII w. (XV w. – 1819 r.)

Miasto lokacyjne posiadało grunty o powierzchni 18 łanów wraz z 5 łanami wójtowskich (razem ok. 575 ha). Samo założenie miejskie miało formę prostokąta z rynkiem na osi. Rynek, bardzo duży w stosunku do wielkości miasta, uzyskał wydłużony kształt (stosunek długości do szerokości wynosi 5 : 1), przy czym dłuższe były pierzeje wschodnia i zachodnia, krótsze – północna i południowa. Z północno-zachodniego rogu rynku wychodziła obecna ul. Kozienicka (dawniej Radomska), z północno-zachodniego rogu – ul. Kościelna, a z południowo-wschodniego – ul. 11 Listopada (dawniej Zwoleńska). Przy wschodniej pierzei rynku stał drewniany kościół św. Wawrzyńca. Kościół ten spłonął w 1707 roku. Nowy murowany, barokowy kościół został zbudowany w latach 1710-69.

Charakterystyczny jest związek przestrzenny między Sieciechowem a zespołem klasztornym w dzisiejszej wsi Opactwo. Być może przyczyną znacznego oddalenia miasta od zespołu klasztornego była odmienna geneza obu tych układów przestrzennych. Jeśli Sieciechów lokacyjny wywodził się nie z pierwotnego targu przyklasztornego, lecz z osady przyrodowej grodu kasztelańskiego, który przestał istnieć dopiero po zbudowaniu przez Kazimierza Wielkiego murowanego zamku w innym miejscu, wtedy zrozumiałe się staje usytuowanie klasztoru w sporym oddaleniu od zespołu grodowego. Przeszkodą uniemożliwiającą późniejsze połączenie obu układów mógł być podmokły teren.

5. Miasto Sieciechów jako centrum dóbr państwowych po kasacie klasztoru (1819 r. – 1868/69 r.)

W XIX w. Sieciechów i okoliczne wsie weszły w formie niezmienionej w stosunku do okresu I Rzeczypospolitej. W miasteczku brak było bruku – „miasto żadnego bruku nie ma, ani śladu nie masz aby kiedy brukowane było” (1820 r.). Były natomiast w mieście podstawowe, jak na ówczesne stosunki, obiekty użyteczności publicznej: karczma na środku rynku, młyny, kuźnia, szopy na narzędzia ogniowe, drewniana szkoła (w miejscu

obecnego sadu przy plebanii), a także browar „gorzelniany”. Cmentarz był usytuowany po prawej stronie dzisiejszej ul. Kozienickiej, w odległości około pół kilometra od rynku.

6. Utrata praw miejskich przez Sieciechów, dobra poklasztorne przekształcone w donacyjne wsie powłaszczeniowe (1868/69 – I wojna światowa)

Częste powodzie spowodowane wylewami nieuregulowanej Wisły oraz pożary drewnianej zabudowy powodowały znaczne szkody i konieczność odbudowy zniszczonych domów i gospodarstw. Do odbudowy używano także drewna. Dlatego też, jako budowane z nietrwałego materiału, nie przetrwały żadne starsze budynki. Zachował się natomiast układ: wokół prostokątnego rynku stoją parterowe domy z poddaszem, pochodzące z XIX (nieliczne) i z początku XX wieku, oraz rozplanowanie miasteczka z charakterystycznymi wąskimi działkami o regularnych, rzadkich odstępach między budynkami. Po zabudowaniu przestrzeni wokół rynku Sieciechów rozwijał się w kierunku południowym, co dobrze widać na planie miasteczka – znacznie więcej budynków znajduje się na południe od rynku.

7. Likwidacja majątków donacyjnych, gmina Sieciechów typową rolniczą gminą (I wojna światowa – czasy współczesne)

W okresie międzywojennym nastąpiła zmiana kierunku rozwoju przestrzennego Sieciechowa. Miasteczko zaczęło się rozbudowywać w kierunku zachodnim, szczególnie wzdłuż ul. Kozienickiej. W trakcie II wojny światowej Sieciechów nie odniósł większych szkód. W latach 60. zmodernizowano drogę przebiegającą przez rynek od ul. Kozienickiej ku ul. 11 Listopada. Na rynku został utworzony skwer, położono także chodniki w całym miasteczku.

Najstarsza, jeszcze średniowieczna część układu urbanistycznego Sieciechowa obejmuje działki przy rynku, późniejsza rozciąga się wzdłuż ul. 11 Listopada, natomiast najmłodsza – wzdłuż ul. Kozienickiej.

3.3. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY SIECIECHÓW

Gmina Sieciechów posiada bardzo bogatą tradycję historyczną. Początki Sieciechowa związane są z wejściem na arenę historyczną jednego z najstarszych rodów polskich – Starzów-Toporów, potomków palatyna Sieciecha. Przez cały okres wczesnego średniowiecza Sieciechów był centrum polityczno-gospodarczym północnej części księstwa, potem województwa sandomierskiego. Dopiero pod koniec XIV w. na pierwsze miejsce w regionie wysunął się Radom, do którego została przeniesiona z Sieciechowa siedziba kasztelanii i powiatu. Jest zatem Sieciechów jedną z tych niewielkich osad, których znaczenie było dawniej większe niż współczesnych regionalnych metropolii.

Na terenie gminy znalazł siedzibę jeden z najstarszych w Polsce klasztorów – opactwo benedyktynów w dzisiejszej wsi Opactwo. Zespół klasztorny w obecnej formie wzniesiono w latach 1739-48, a w następnych latach rozbudowywano w kilku fazach. Konsekracja nastąpiła w 1780 r. Budynki opactwa benedyktynów tworzą zespół przestrzenny, w którego centrum dominantę stanowi kościół, natomiast po obu stronach kościoła stoją pałace opacki i przeorski. Budowle te wraz z murem ograniczają plac klasztorny, w którego centrum stoi figura Matki Boskiej. Kościół poklasztorny posiada wewnątrz polichromie przedstawiające Bolesława Chrobrego i Sieciecha autorstwa Szymona Mańkowskiego. Zespół klasztorny tworzy wraz z ogrodami i folwarkiem założenie uznawane za jeden z trzech „obiektów kultury materialnej o znaczeniu krajowym” w regionie radomskim (pozostałe to zespół dworski w Czarnolasie i radomski zespół urbanistyczno-architektoniczny z klasztorem OO. Bernardynów).

Z opactwem benedyktynów związany jest rozwój Sieciechowa po utracie na rzecz Radomia funkcji kasztelanii i stolicy powiatu. Na podstawie XV-wiecznych przywilejów Sieciechów rozwijał się jako miasto lokacyjne, będące własnością klasztorną. Było to miasteczko niewielkie (do 500 mieszkańców), którego ludność zajmowała się przede wszystkim rolnictwem. Niemniej jednak ukształtował się w Sieciechowie, zachowany w znacznym stopniu do dzisiaj układ typowy dla dawnych małych miasteczek polskich. Zastosowanie drewna jako materiału budowlanego przesądziło o nietrwałości zabudowy, jednak udało się utrzymać do naszych czasów rozplanowanie domów typu miejskiego, które są świadectwem historycznej rangi miejscowości. Najstarsza część układu zlokalizowana jest przy rynku w miejscu średniowiecznego targowiska. Rynek ma 276 m długości i 54 m

szerokości. Późniejsza część założenia miejskiego rozciąga się wzdłuż ul. 11 Listopada, a część najmlodsza po obu stronach ulicy Kozienickiej. Z zabytkowego układu zachowało się rozplanowanie działek z pewną ilością budynków z XIX w. Budynki późniejsze zostały wkomponowane w historyczną zabudowę i wzniesione zgodnie z miejscową tradycją budowlaną. Ciągłość układu i formy zabudowy zespołu urbanistycznego Sieciechowa nadaje mu istotną wartość zabytkową. Najcenniejszym obiektem zabytkowym miasteczka jest kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca, wzniesiony w latach 1710-69. Większość wyposażenia w kościele pochodzi z XVIII wieku, polichromia z wieku XIX. W XIX-wiecznej dzwonnicy znajdują się dwa zabytkowe dzwony (z 1459 i z 1869 roku). Dodatkowym walorem krajobrazowym jest wzajemne oddziaływanie układu miejskiego Sieciechowa i zespołu poklasztornego w Opactwie.

Na terenie gminy znajdują się także bardzo ciekawe relikty fortyfikacji z XIX i początków XX w. związane z zespołem Twierdzy Dęblin (Iwangorod) – Fort VII w Głuscu i Fort Wannowskiego w Nagórniku oraz zespół koszarowy w Głuscu, a także pozostałości koszar w Zajezierzu. Oprócz swojej wartości zabytkowej mają one wraz z cmentarzami wojennymi znaczenie świadectwa historycznego jednej z wielkich bitew I wojny światowej: bitwy dęblińskiej, która rozgrywała się w znacznej mierze na obszarze gminy. Okolice Zajezierza i Głusca to także jeden z rejonów koncentracji wojsk polskich przed rozstrzygającą dla losów Polski kontrofensywą znad Wieprza w sierpniu 1920 r.

W krajobrazie gminy wyraźnie zaznaczają się przydrożne kapliczki i krzyże, z których wiele ma wartość zabytkową. Drewniane domy z końca XIX i początku XX wieku stanowią świadectwo ciągłości architektury wiejskiej, a w przypadku Sieciechowa – miejskiej. Drewniana zabudowa w znacznym stopniu kształtuje charakter krajobrazu gminy.

3.3.1. ZABYTKI NIERUCHOME Z TERENU GMINY SIECIECHÓW WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO (na podstawie wykazu Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków)

Głusiec

- fort VI „Głusiec” (twierdza Dęblin), 1879, 1905-08, nr rej.: 2/A z 5.01.1979

Nagórniki Wielki

- fort kolejowy „Wannowski” (twierdza Dęblin), 1885-87, XX, nr rej.: 1/A z 15.01.1979

Sieciechów

- kościół par. pw. św. Wawrzyńca, nr rej.: 628/A z 28.10.1971 oraz 145/A z 15.03.1982

Sieciechów - Opactwo

- zespół klasztorny benedyktynów, nr rej.: 314/A z 15.02.1967 oraz 146/A z 15.03.1982:

- kościół pw. Wniebowzięcia NMP, ob. par., 1739-67
- klasztor, 1733
- dzwonnica, k. XIX
- przeorat, ob. plebania, 1733
- pałac opacki, 1800
- ogrodzenie mur. z kaplicami, 2 poł. XVIII w.

3.3.2. WYKAZ CMENTARZY OBJĘTYCH OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ

Opactwo

- cmentarz katolicki

Sieciechów

- cmentarz choleryczny
- cmentarze rzymsko-katolickie stary i nowy

Słowiki Nowe

- cmentarz ewangelicko-augsburski
- cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej

3.3.3. WYKAZ OBIEKTÓW OBJĘTYCH GMINNĄ EWIDENCJĄ ZABYTKÓW

Ewidencja zabytków gminy Sieciechów wykonana została w lutym 2010 r. Składa się z kart adresowych 118 obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie gminy Sieciechów. Wykaz obiektów objętych gminną ewidencją zabytków umieszczony jest w załączniku.

3.3.4. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Teren gminy Sieciechów leży na Nizinie Środkowomazowieckiej należy do mezoregionu określanego jako Dolina Środkowej Wisły. Szerokość doliny sięga ok. 10 km. Część północno – wschodnia i wschodnia to obszary będące niegdyś starorzeczami a obecnie w

znacznej większości podmokłymi łąkami. Przedzielają je piaszczyste wyniesienia tzw. łachy rzeczne. Jest to teren płaski w części wschodnie znajdujący się w znacznym stopniu na terasie nadzalewowej. w terenie czytelne są zmiany w biegu głównego nurtu Wisły co w znacznym stopniu wpłynęło na charakter osadnictwa w pradziejach. Ze względu na bardzo żyzne ziemie zajęty jest głównie pod uprawy.

W bazie AZP / Archeologicznego Zdjęcia Polski / teren gminy Sieciechów znajduje się w czterech obszarach. Badania ich wykonano w latach 80-tych i w 2001r. W 1985 r. mgr Witold Taraszkiewicz zrealizował badania na obszarze 71-72 nie znajdując stanowisk na terenie obecnej gminy Sieciechów. W roku 1984 badania AZP kontynuowała ekipa Uniwersytetu Warszawskiego pod kierownictwem mgr Henryka Ryszewskiego znajdując na obszarze 71-73 – 9 stanowisk , na obszarze 72-73 – 4 stanowiska. Na tym ostatnim obszarze w kartach istnieje ich 20 lecz mylnie część stanowisk włączono do gminy Sieciechów w rzeczywistości są w gminach sąsiednich. W wykonanych kwerendach w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego i Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie nie znaleziono więcej informacji o stanowiskach niż znajdujące się w bazie KOBIDZ. Ostatecznie w oparciu o powyższe informacje w terenie pozytywnie zweryfikowano istnienie na obszarze gminy Sieciechów 20 stanowisk. Najcenniejsze z nich to stanowisko Zajezierze st.1 – miejsce grodziska wczesnośredniowiecznego, słabo czytelne w terenie. Należy jednak teren ten poddać stałej obserwacji i być może rozważyć możliwość wpisania do rejestru zabytków. Ponadto na ochronę szczególną zasługuje też stanowisko Sieciechów 4 – osada wielokulturowa oraz rejon Woli Klasztornej ze stanowiskami późnośredniowiecznymi.

Lista stanowisk archeologicznych znajduje się w załączniku

3.3.4. PERSPEKTYWY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY SIECIECHÓW

Najcenniejszym zabytkiem gminy jest niewątpliwie zespół opactwa benedyktyńskiego w Opactwie. Zespół opactwa objęty jest ochroną prawną jako wpisany do rejestru zabytków województwa mazowieckiego.

Układ urbanistyczny Sieciechowa także w pełni zasługuje na objęcie go ochroną. Konieczne jest opracowanie dla Sieciechowa miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w którym zapisano by ochronę układu urbanistycznego z zachowaniem

podziału parcel, rozplanowania układu drogowego, jak też ochronę zabytkowych budowli. Zmiany zabudowy centrum Sieciechowa powinny być wprowadzane tak, aby uczytelniały historyczny układ urbanistyczny. Nowe budynki skalą i formą powinny być dostosowane do istniejącej zabytkowej zabudowy wpisując się jednocześnie przestrzennie w tradycyjny układ zabudowy. Szczegółowe zalecenia konserwatorskie dla Sieciechowa zostały przedstawione w obowiązującym „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sieciechów” (s. 25-27 niniejszego opracowania).

Kompleks wczesnośredniowiecznego osadnictwa związany z grodem kasztelańskim, miastem lokacyjnym w Sieciechowie oraz zespołem klasztornym benedyktynów w Opactwie wymaga przeprowadzenia badań archeologicznych. Badania archeologiczne powinny zostać przeprowadzone także dla terenów wskazywanych jako lokalizacja murowanego zamku Kazimierza Wielkiego oraz dla wsi Zajezerze, Ostrów i Siedliska. Konieczne jest także przeprowadzenie badań mających na celu aktualizację wykazu stanowisk archeologicznych na terenie gminy.

Historyczne cmentarze leżące na terenie gminy, w tym cmentarze wojenne, powinny być otoczone opieką konserwatorską, ze szczególnym uwzględnieniem najstarszych nagrobków.

Jedną z istotnych cech architektury gminy Sieciechów jest duża liczba zachowanych budynków drewnianych. Nadają one Sieciechowowi oraz wielu wsiom gminy charakterystyczną formę architektoniczną, współdecydującą o oryginalności krajobrazu kulturowego gminy. Zachowanie znacznej ich części przyczyniłoby się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy.

4. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT

Perspektywy rozwoju pod kątem wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego gminy – mocne i słabe strony oraz wynikające stąd szanse i zagrożenia dla ochrony środowiska kulturowego

Mocne strony	Słabe strony	Szanse	Zagrożenia
<p>cenne zabytki: zespół pobenedyktyński w Opactwie oraz zachowany w znacznym stopniu układ urbanistyczny historycznego Sieciechowa</p> <p>bogata tradycja historyczna Sieciechowa, opactwa benedyktyńskiego oraz pola bitwy dęblińskiej</p> <p>atrakcyjne położenie gminy nad Wisłą oraz na skraju Puszczy Kozienickiej</p> <p>duża ilość interesujących przykładów budownictwa</p>	<p>słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna – niewielka liczba ośrodków wypoczynkowych, pensjonatów, lokali gastronomicznych, gospodarstw agroturystycznych</p> <p>słabo rozpoznawalna marka turystyczna Sieciechowa</p> <p>brak szerszej świadomości ciekawej przeszłości historycznej i wartościowych zabytków gminy</p>	<p>wykorzystanie tradycji historycznej dla rozwoju tożsamości lokalnej oraz dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy</p> <p>wykorzystanie środków europejskich dla rewitalizacji oraz promocji dziedzictwa kulturowego gminy</p> <p>wykorzystanie mody na turystykę kulturową dla promocji turystycznej gminy</p> <p>tworzenie tras turystycznych dla młodzieży szkolnej w ramach realizacji programu historii</p> <p>możliwość wykorzystania przepisów prawnych do</p>	<p>ryzyko zniekształcenia zachowanego układu urbanistycznego Sieciechowa</p> <p>ryzyko utraty zabytków architektury (w tym szczególnie budynków drewnianych) ze względu na napór inwestycyjny oraz niedobór środków finansowych potrzebnych do ich zabezpieczenia i renowacji</p> <p>zagrożenie substancji zabytkowej podczas niewłaściwie przeprowadzanych remontów zabytkowych obiektów</p> <p>ryzyko zaprzepaszczenia szansy na rozwój turystyki w gminie</p>

<p>drewnianego</p> <p>bliskość aglomeracji Warszawy i Radomia oraz wartościowych historycznie i krajobrazowo miejscowości (Kozienice, Czarnolas, Dęblin, Warka, Puławy, Kazimierz Dolny)</p>		<p>poprawy stanu środowiska kulturowego</p> <p>nastawienie na większą dbałość o przestrzeń publiczną, krajobraz, architekturę w celu podniesienia atrakcyjności turystycznej</p> <p>możliwość rozwoju turystyki wodnej</p>	
--	--	--	--

5. CELE I DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO NA LATA 2011-2014 DLA GMINY SIECIECHÓW

Zgodnie z przytoczonymi wyżej przepisami ustawowymi ochrona zabytków należy do zadań własnych gminy. Wiążące dla gminy są ustalenia w zakresie ochrony środowiska kulturowego wynikające z prawa lokalnego – m.in. strategii gminy oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (strony 27-36 niniejszego opracowania).

Ustalone poniżej priorytety, cele strategiczne i wynikające z nich cele operacyjne oraz kierunki działania wyznaczają działania gminy w zakresie ochrony zabytków na lata 2009-2013.

5.1. PRIORYTETY I CELE STRATEGICZNE

PRIORYTET 1. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania oraz poprawa stanu ładu przestrzennego w gminie i utrwalenie na podstawie tradycyjnego układu przestrzennego własnej tożsamości przestrzennej gminy

CEL STRATEGICZNY 1. Wykorzystanie środków prawnych i organizacyjnych dla zabezpieczenia obiektów zabytkowych

CEL STRATEGICZNY 2. Dbłość o stan zachowania zabytków będących własnością gminy

CEL STRATEGICZNY 3. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych przeznaczonych na opiekę nad zabytkami

CEL STRATEGICZNY 4. Włączenie społeczności lokalnej w działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego

PRIORYTET 2. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy pod kątem wykorzystania w tym celu dziedzictwa kulturowego; tworzenie miejsc pracy związanych z wykorzystaniem i ochroną zabytków

CEL STRATEGICZNY 5. Wyeksponowanie oraz promowanie dziedzictwa kulturowego gminy

5.2. TABELA – CELE I DZIAŁANIA USTALANE W PROGRAMIE OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY SIECIECHÓW NA LATA 2011-2014 (WRAZ Z TERMINARZEM)

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA	TERMINARZ DZIAŁAŃ
CEL STRATEGICZNY 1. Wykorzystanie środków prawnych i organizacyjnych dla zabezpieczenia obiektów zabytkowych	CEL OPERACYJNY 1. Wykorzystanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jako instrumentu przyczyniającego się do poprawy ładu przestrzennego gminy oraz ochrony zabytków	DZIAŁANIE 1. Opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla układu urbanistycznego Sieciechowa i jego otoczenia	Do marca 2014 r.
	CEL OPERACYJNY 2. Monitorowanie stanu zachowania zabytków oraz działania na rzecz jego poprawy	DZIAŁANIE 2. Całościowa aktualizacja danych Gminnej Ewidencji Zabytków na podstawie oględzin w terenie	co cztery lata, począwszy od 2014 r., każdorazowo przed sporządzeniem nowej wersji programu opieki nad zabytkami
		DZIAŁANIE 3. Informowanie władz konserwatorskich o zagrożeniu budowli zabytkowych i ładu przestrzennego w gminie	stałe
	CEL OPERACYJNY 3. Objęcie ochroną prawną szczególnie wartościowych zabytków	DZIAŁANIE 4. Współpraca przy opracowywaniu wniosków do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie najcenniejszych zabytków do rejestru zabytków	sukcesywnie
	CEL OPERACYJNY 4. Stworzenie zachęt finansowych zmierzających do poprawy stanu	DZIAŁANIE 5. Stworzenie ram prawnych umożliwiających przyznawanie dotacji do remontów poprawiających	do marca 2012 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SIECIECHÓW NA LATA 2011-2014

	zachowania zabytków dla właścicieli obiektów wpisanych do rejestru zabytków	stan zachowania obiektów zabytkowych	
	CEL OPERACYJNY 5. Promocja adaptacji obiektów zabytkowych na obiekty o funkcji turystycznej i usługowej	DZIAŁANIE 6. Zapoznanie właścicieli zabytków z możliwościami rozwinięcia własnej działalności gospodarczej w oparciu o posiadane nieruchomości zabytkowe	sukcesywnie
CEL STRATEGICZNY 2. Dbałość o stan zachowania zabytków będących własnością gminy	CEL OPERACYJNY 6. Zachowanie oryginalnej substancji zabytkowej obiektów będących własnością gminy	DZIAŁANIE 7. Remonty i restaurowanie obiektów zabytkowych będących własnością gminy, w sposób zgodny z zaleceniami konserwatorskimi	sukcesywnie
CEL STRATEGICZNY 3. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych przeznaczonych na opiekę nad zabytkami	CEL OPERACYJNY 7. Pomoc przy pozyskiwaniu środków budżetowych i unijnych przeznaczonych na remonty i restauracje obiektów zabytkowych	DZIAŁANIE 8. Podjęcie starań o uzyskanie dotacji z funduszy ministerialnych i europejskich, przeznaczonych na remonty i restaurację obiektów zabytkowych	sukcesywnie
CEL STRATEGICZNY 4. Włączenie społeczności lokalnej w działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego	CEL OPERACYJNY 8. Zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców gminy nt. wagi kultywowania tradycji kulturowych regionu	DZIAŁANIE 9. Wprowadzenie do programów szkolnych elementów wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	do marca 2013 r.
		DZIAŁANIE 10. Zaznajomienie pracowników Urzędu Gminy, policji, nauczycieli, właścicieli nieruchomości zabytkowych z dziedzictwem kulturowym gminy	sukcesywnie
CEL STRATEGICZNY 5. Wyeksponowanie oraz promowanie dziedzictwa kulturowego gminy	CEL OPERACYJNY 9. Działania na rzecz estetyki krajobrazu kulturowego	DZIAŁANIE 11. Dbałość o efektowny wygląd i odpowiednią aranżację przestrzeni publicznej w	sukcesywnie

		otoczeniu obiektów zabytkowych	
	CEL OPERACYJNY 10. Promocja dziedzictwa kulturowego gminy	DZIAŁANIE 12. Wydanie folderu ukazującego bogactwo dziedzictwa historycznego gminy oraz eksponującego zabytki gminy	do marca 2012 r.
		DZIAŁANIE 13. Uzupelnianie i rozwijanie na stronie internetowej gminy informacji poświęconych dziedzictwu kulturowemu gminy oraz eksponowanie obiektów zabytkowych	sukcesywnie
		DZIAŁANIE 14. Wykorzystanie imprez masowych organizowanych w gminie oraz innych okazji budzących zainteresowanie mediów do promocji dziedzictwa kulturowego gminy	sukcesywnie

5.3. MONITORING REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wójt/burmistrz/prezydent ma obowiązek sporządzania, co dwa lata sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawiania go do akceptacji przez Radę Gminy.

Wyniki osiągnięte przy realizacji Programu Opieki nad Zabytkami powinny być oceniane na podstawie stopnia realizacji działań wyszczególnionych powyżej.

5.4. INSTRUMENTARIUM GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

5.4.1. Instrumenty prawne:

- 1) przepisy ustawowe

- 2) programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.
- 3) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- 4) wynikające z przepisów ustawowych dokumenty wydawane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków;

5.4.2. Instrumenty koordynacji:

- 1) strategia rozwoju gminy;
- 2) plany rozwoju lokalnego;
- 3) programy rozwoju infrastruktury gminy;
- 4) programy ochrony środowiska przyrodniczego;
- 5) programy prac konserwatorskich;
- 6) studia i analizy, koncepcje;
- 7) plany rewitalizacji;
- 8) umowy i porozumienia;
- 9) kontrakty;
- 10) prowadzenie instytucji, w tym tworzenie podmiotów prawnych;
- 11) współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków
- 12) współpraca z sąsiednimi samorządami w celu wypracowania wspólnej polityki ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego
- 13) współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi;
- 14) współpraca z diecezją w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

5.4.3. Instrumenty finansowe:

- 1) dotacje;
- 2) subwencje;
- 3) dofinansowania;
- 4) nagrody;
- 5) zachęty finansowe;
- 6) zbiórki społeczne;
- 7) programy operacyjne uwzględniające finansowanie z funduszy Wspólnoty Europejskiej.

5.4.4. Instrumenty społeczne:

- 1) pozyskanie poparcia społecznego na rzecz ochrony środowiska kulturowego;
- 2) edukacja kulturowa;

- 3) informacja nt. znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy;
- 4) współdziałanie z organizacjami społecznymi;

5.4.5. Instrumenty kontrolne:

- 1) monitoring stanu środowiska kulturowego.
- 2) aktualizacja bazy danych geodezji i gospodarki gruntami, infrastruktury technicznej, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy, stanów technicznych obiektów zabytkowych, poziomu bezrobocia;